

Aan de Minister van Economische Ontwikkeling
Pletterijweg 43
Willemstad
Curaçao

Datum: Curaçao, 16 december 2016

Ref.nr.: 149/2016-SER

Betreft: Advies inzake het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, strekkende tot de instelling van een economische zone te Dokweg (E-zone Dokmaatschappij)

Op 16 september 2016, heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) een adviesverzoek mogen ontvangen betreffende het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, strekkende tot de instelling van een economische zone te Dokweg, als bedoeld in de Landsverordening economische zones 2000, P.B. 2011, no. 17 (G.T.) (Zaaknummer 2016/024152, ref. nr. 130/2016-SER).

De Sociaal Economische Raad brengt hierbij advies uit.

Het ontwerp is in behandeling genomen in de voorbereidende vergaderingen van de SER op 2 en 9 december 2016.

Bijgaand advies is in de plenaire vergadering van 14 december 2016 vastgesteld.

Voor een inhoudelijke uiteenzetting wordt verwezen naar bijgevoegd advies.

Namens de Sociaal Economische Raad,

De fungerend Voorzitter,

mr. J.H. Jacobs

De plaatsvervangend Secretaris,

mw. mr. M. Dall

c.c.: - de Minister van Algemene Zaken
- Wetgeving en Juridische Zaken

Advies
inzake het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene
maatregelen, strekkende tot de instelling van een
economische zone te Dokweg
(E-Zone Dokmaatschappij)

Inhoud

1. Inleiding.....	1
2. Inhoud en strekking van het ontwerp	2
3. Standpunten van de Sociaal Economische Raad.....	2
3.1 Voorwaarden voor toelating in een E-zone	2
3.2 Bijdrage aan de economische ontwikkeling	3
3.3 Het toelaten tot de E-zone en aanstellen van de beheerder-exploitant	7
3.4 Afscheiding en afsluiting van de terreinen behorende tot de E-Zone	8
3.5 Investeringsklimaat	8
4. Financiële implicaties.....	9
5. Conclusie	11

Advies zoals vastgesteld in de plenaire vergadering van de Sociaal Economische Raad van 14 december 2016 betreffende het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen strekkende tot de instelling van een economische zone als bedoeld in de Landsverordening economische zones 2000 (P.B. 2011, no. 17 (G.T.)) (Zaaknummer 2016/024152, ref. nr. 130/2016-SER).

1. Inleiding

Op 16 september 2016, heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) een adviesverzoek mogen ontvangen betreffende het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, strekkende tot de instelling van een economische zone te Dokweg, als bedoeld in de Landsverordening economische zones 2000, P.B. 2011, no. 17 (G.T.) (Zaaknummer 2016/024152, ref. nr. 130/2016-SER).

In artikel 2, eerste lid, van de Landsverordening economische zones 2000 is bepaald dat bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, economische zones kunnen worden ingesteld en opgeheven.

Op 16 juni 2016 heeft de Curaçaose Dok Maatschappij Holding NV (hierna CDM) een verzoek ingediend bij het Ministerie van Economische Ontwikkeling gericht op de instelling van een economische zone te Dokweg 1, onder de naam E-zone Dokmaatschappij.¹ Het verzoek van CDM is om het merendeel van de bedrijfspercelen van CDM als economische zone in te stellen. Tevens is door CDM verzocht om Korsou Ship Repair Sales and Services BV als beheerder-exploitant van de nieuw in te stellen economische zone aan te wijzen. Korsou Ship Repair Sales and Services BV is een 100% dochtervennootschap van de CDM. Het verzoek van de Dokmaatschappij bevat tevens het verzoek tot toelating van de onderstaande bedrijven tot de E-Zone conform het bepaalde in artikel 3, eerste lid, van de Landsverordening economische zones 2000:

- Curaçaose Dok Maatschappij Holding NV
- Damen Shiprepair Curaçao BV
- Damen Dock Curaçao BV
- Damen Holding Curaçao BV

Curaçao telt momenteel 13 E-zones waarbij de grootste E-zones de E-zone Koningsplein en de E-zone Hato zijn. De overige 11 E-zones zijn gericht op e-commerce en internationale dienstverlening, te weten E-commerce Park, E-Powerhouse, New Haven E-zone, E-Trading House, E-zone van Engelen, EOCG E-zone, E-zone Landhuis Joonchi, E-zone Scharlooweg, E-zone Hoogstraat, E-zone Annaschool en E-zone Mahuma. De nieuw in te stellen E-zone Dokmaatschappij zal, samen met E-zone Koningsplein en E-zone Hato, de enige E-zones zijn waar goederen mogen worden opgeslagen en verhandeld en die tevens deels gericht zijn op dienstverlening.

¹ Op 1 augustus 2016 is een nader aangevuld verzoek ingediend door CDM

2. Inhoud en strekking van het ontwerp

Het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen strekkende tot de instelling van een economische zone als bedoeld in de Landsverordening economische zones 2000 (P.B. 2011, no. 17 (G.T.)) strekt tot de instelling van een economische zone onder de naam E-zone Dokmaatschappij.

Het ontwerp-landsbesluit bevat vijf paragrafen met 13 artikelen, waarin onder andere de volgende zaken worden geregeld:

- de begripsbepaling (artikel 1);
- de instelling van de economische zone en het gebruik (artikel 2, 3 en 4);
- het eigendom en beperkte rechten (artikelen 5 tot en met 10);
- een bijzondere bepaling (artikel 11);
- de slotbepalingen (artikel 12 en 13).

3. Standpunten van de Sociaal Economische Raad

3.1 Voorwaarden voor toelating in een E-zone

Conform de memorie van toelichting op de Landsverordening economische zones 2000 wordt met de instelling van economische zones beoogd de economische ontwikkeling van Curaçao te bevorderen. Deze doelstelling van de regering is verankerd in artikel 3 van de Landsverordening economische zones 2000.

Artikel 3, tweede lid, van de Landsverordening economische zones 2000 bepaalt dat een onderneming toelating wordt verleend tot een economische zone indien van het door de rechtspersoon uit te oefenen bedrijf, verwacht kan worden dat een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling van Curaçao.

Deze bijdrage aan de economische ontwikkeling van Curaçao kan plaatsvinden door:

- a) de uitbouw van Curaçao als internationaal distributiecentrum door goederen in hoofdzaak naar het buitenland te verhandelen, dan wel als internationaal centrum van dienstverlening door diensten in hoofdzaak aan het buitenland of aan gevestigde bedrijven in een economische zone te verlenen; en
- b) de stimulering van de instroom van deviezen in Curaçao; of
- c) de directe of indirecte bevordering van de werkgelegenheid.

In een eerder advies² van de SER met betrekking tot het instellen van een economische zone, is gesteld dat indien een vennootschap eenmaal toegelaten is tot een e-zone gebied, in de praktijk nauwelijks meer wordt gecontroleerd of de vennootschap inderdaad nog voldoet aan de voorwaarden. In betreffend advies heeft de SER tevens geconstateerd dat de vereisten voor toelating van ondernemingen tot een e-zone zoals opgenomen in artikel 3, tweede lid, onderdeel a tot en met c van de Landsverordening economische zones 2000, zodanig zijn dat een onderneming met een beperkte bijdrage aan de economie van Curaçao in principe reeds in aanmerking komt voor toelating. Hierdoor kan in de praktijk de reële bijdrage aan de economische ontwikkeling als gevolg van de aanwezigheid van de onderneming in de E-zone gering zijn.

De regering heeft in reactie op het voorgaande in de aan de Staten aangeboden nota van toelichting bij het Landsbesluit instelling e-zone Mahuma, gesteld dat het Ministerie van

² SER advies no. 068/2013, E-zone Mahuma, 15 April 2013

Economische Ontwikkeling (hierna MEO), als toezichthouder op het beheer en exploitatie van de economische zones, de beheerders van de E-zones jaarlijks om een rapportage zal verzoeken.

De SER vraagt zich af of de rapportage(s) van de gevestigde bedrijven in de E-zone daadwerkelijk worden overhandigd en of ze inderdaad inzicht verschaffen in de bijdrage van de in de verschillende E-zones gevestigde ondernemingen aan de economie van Curaçao. De SER dringt aan op een jaarlijkse openbaarmaking van de totale bijdrage aan de economie van de totaliteit van bedrijven gevestigd in de verschillende E-zones.

De SER heeft in het bovengenoemde advies ook voorgesteld om voor de ondernemingen die toegelaten worden tot een E-zone, concrete eisen te stellen aan hun minimale bijdrage in reële zin aan de economie van Curaçao. In het kader van het aanscherpen van deze eisen, is door de Regering in de nota van toelichting van het Landsbesluit instelling E-zone Mahuma gesteld, dat de regering voornemens was om de Landsverordening economische zones 2000 hiertoe te wijzigen.

De SER constateert dat het voorgaande in de Landsverordening economische zones 2000 nog niet is gebeurd en ook niet in het ontwerp-landsbesluit E-zone Dokmaatschappij. De SER dringt bij de regering op aan om de voorgenomen wijziging van de toelatingseisen opgenomen in artikel 3, tweede lid, van de Landsverordening economische zones 2000 alsnog op de kortst mogelijke termijn te doen geschieden.

3.2 Bijdrage aan de economische ontwikkeling

De regering stelt op pagina 1 van de nota van toelichting behorende bij het ontwerp-landsbesluit houdende algemene maatregelen tot instelling van een economische zone Dokmaatschappij dat de Curaçaose Dok Maatschappij de vierde grootste werkgever van Curaçao is. Dientengevolge is de metallurgische sector een belangrijke economische pijler voor Curaçao. Uit de nota van toelichting blijkt tevens dat de CDM de laatste jaren verlieslijdend is en op het rand van faillissement staat.³

De potentiële economische en financiële gevolgen van het dreigend faillissement van CDM, zijn gezien het bovenstaande enorm. In het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance, waarin de economische bijdrage van CDM aan de lokale economie van Curaçao is verwerkt, zijn aan de hand van de cijfers van het jaar 2014 de bedragen gekwantificeerd bij een eventueel faillissement van CDM. Deze directe, indirecte en afgeleide cijfers in Amerikaanse dollars zijn inclusief de cijfers van aanverwante industrieën opgenomen in het rapport en gemakshalve als volgt herleid naar Antilliaanse gulden:

- Daling van de omzet met 198 miljoen gulden
- Daling van de BBP met 106 miljoen gulden
- Daling van de werkgelegenheid met 1.192 FTE
- Daling van de deviezen met 28 miljoen gulden
- Daling van de overheidsinkomsten met 29 miljoen gulden

Op 9 september 2016 is de samenwerking met Damen Shipyards Group geformaliseerd door de ondertekening van een concessieovereenkomst tussen de regering van Curaçao en Damen Shipyards Group inhoudende privatisering en modernisering van CDM. De SER concludeert uit bovenstaande cijfers dat de samenwerking van CDM met Damen Shipyards

³ Nota van toelichting behorende bij het landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot instelling van een economische zone Dokmaatschappij, pagina 6

Group inhoudende de privatisering en modernisering van CDM, van groot belang is voor de economie van Curaçao.

In de nota van toelichting stelt de regering dat het omzetten van een groot gedeelte van het bedrijfsterrein van CDM in een economische zone als voorwaarde is gesteld door de Damen groep. De aanwijzing van het bedrijfsterrein van CDM is volgens de regering van groot belang voor het succes van de samenwerking met Damen Shipyards. Het behoud en de uitbouw van CDM levert volgens de regering een structurele bijdrage aan de diversificatie en versterking van de economie van Curaçao met een krachtige metallurgische sector.

Door MEO werd in juli 2016, aan de hand van het verzoek van CDM voor het verkrijgen van de E-zone status voor het merendeel van de gronden, een economische impactanalyse gedaan met behulp van het macro-economisch model Curalyse waarbij de macro-economische effecten van de instelling van de E-zone Dokmaatschappij zijn gekwantificeerd. De analyse werd gedaan voor de komende 10 jaren.

Daarnaast werd in opdracht van CDM ten behoeve van de aanvraag van de E-zone Status een rapport gemaakt door Maxwell Silver Corporate Finance met een beoordeling van de directe, indirecte en afgeleide economische bijdrage van CDM aan de lokale economie van Curaçao, en de bijbehorende projecties voor de komende 10 jaren.⁴ De bedragen in de rapportage van Maxwell Silver Corporate Finance zijn in Amerikaanse dollars weergegeven en zijn voor vergelijkingsdoeleinde door de SER omgerekend naar Antilliaanse gulden.

Tevens is er een concept business plan gemaakt voor Damen Shiprepair Curaçao, een bedrijfs onderdeel van Damen Shiprepair & Conversion.⁵ Het concept business plan geeft voornamelijk inzicht in de missie, visie, diverse strategieën, de meerjaren prognoses met betrekking tot de balans, verlies en winstrekening en de cash flow van Damen Shiprepair Curaçao.

De SER vraagt aandacht voor het feit dat er geen definitieve versie van het business plan van Damen Shiprepair Curaçao bij het verzoek tot instelling van e-zone en aanwijzing van een e-zone beheerder is opgenomen. Rekening houdend met het belang en het spoedeisend karakter van het advies, zijn de standpunten van SER gebaseerd op de gegevens die onder andere vermeld zijn in het concept versie van het businessplan. Een definitieve versie van het business plan van Damen Shiprepair Curaçao kan indien deze afwijkt van het concept versie, mogelijk leiden tot het innemen van andere standpunten door de SER.

De SER dringt er op aan dat MEO in het vervolg alleen de definitieve versie van documenten accepteert bij verzoeken tot instelling van e-zone en aanwijzing van een e-zone beheerder.

Voor zover mogelijk, worden in de tabel op de volgende pagina aan de hand van de voormelde documenten, de geprojecteerde gemiddelde waarden per jaar van de economische effecten voor de komende 10 jaren weergegeven.

⁴ Maxwell Silver Corporate Finance, Transaction insights and economic assessment CDM, 8 Maart 2016

⁵ Damen Shiprepair Curacao Draft business plan, version 1, 17 Maart 2016

Tabel 1 Geprojecteerde gemiddelde waarde per jaar (in miljoenen NAf.)

	MEO ANALYSE	Rapport Maxwell Silver ⁶
Bruto Binnenlands Product (BBP)	84.0 ⁷	111.6
Inkomsten overheid	19.5	21.7
Werkgelegenheid	800 FTE	1025 FTE
Uitvoer	125.8	N/A
Deviezen voorraad	14.0	26.2

De SER constateert dat in de macro-economische impactanalyse van MEO, MEO een voorzichtiger houding aanneemt ten aanzien van de geprojecteerde waarden dan in het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance. De SER geeft de regering in overweging om de macro-economische impactanalyse van MEO voor alle verwachte macro-economische effecten te laten uitbreiden met additionele analyse en cijfers voor verschillende scenario's, inclusief een worst-case scenario, om zodoende ook de minimaal te verwachten economische impact in kaart te brengen.

Bruto Binnenlands Product

In het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance is vermeld dat de CDM in 2014 een bijdrage leverde aan het Bruto Binnenlands Product (hierna BBP) van Curaçao van om en nabij 85.4 miljoen gulden (48 miljoen US dollar). De door dit rapport geprojecteerde directe, indirecte en afgeleide bijdrage aan het BBP op jaarbasis voor de komende tien jaren is gemiddeld 111.6 miljoen gulden (62.7 miljoen US dollar).

Conform de macro-economische impactanalyse van MEO zal het reële BBP met gemiddeld 1.4% op jaarbasis toenemen voor de komende 10 jaren, door de toename in investeringen en uitvoer. Als uitgangspunt is genomen dat er gemiddeld 3.6 miljoen gulden per jaar op 10-jaar basis zal worden geïnvesteerd door de CDM/Damen groep en de uitvoer gemiddeld 104.8 miljoen gulden per jaar op 10-jaar basis zal zijn. Het reële BBP is in het jaar 2015 ongeveer 5.642 miljoen gulden. Een eigen berekening van de SER toont aan dat uitgaande van een toename van het reële BBP met gemiddeld 1.4% op 10-jaarbasis, de toename van het reële BBP om en nabij gemiddeld 84 miljoen gulden op jaarbasis zal zijn voor de komende tien jaren.

Inkomsten voor de overheid

In het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance is vermeld dat de belastinginkomsten voor de overheid in het jaar 2014 totaal 23.3 miljoen gulden (13.1 miljoen US dollar) waren. Tot de inkomsten voor de overheid worden gerekend de afdrachten van zowel de werkgever als de werknemer voor de sociale premies, loon- winst- en inkomstenbelasting. De door dit rapport geprojecteerde directe, indirecte en afgeleide inkomsten voor de overheid op jaarbasis voor de komende tien jaren is gemiddeld 21.7 miljoen gulden (12.2 miljoen US dollar) per jaar.

Conform de analyse van MEO zullen de directe en indirecte belastinginkomsten naar verwachting gemiddeld 19.5 miljoen gulden zijn op jaarbasis voor de komende tien jaren.

Werkgelegenheid

In het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance is vermeld dat conform de meest recente jaarcijfers van het jaar 2014, er bij CDM 357 personen in vast dienstverband waren

⁶ directe, indirecte en afgeleide waarden

⁷ Eigen berekening SER aan de hand van het percentage in de analyse van MEO

en 161 personen op tijdelijke contractbasis waren ingehuurd, hetgeen resulteert in een totaal van 518 directe arbeidsplaatsen in 2014. In het betreffende rapport is verder vermeld dat in het jaar 2014 de directe, indirecte en afgeleide arbeidsplaatsen ongeveer 1.106 FTE⁸ waren. De geprojecteerde directe, indirecte en afgeleide werkgelegenheid in dit rapport is op jaarbasis gemiddeld 1.025 FTE voor de komende tien jaren.

Conform de macro-economische impactanalyse van MEO zal het aantal arbeidsplaatsen dat zowel direct als indirect door de activiteiten van CDM en het spin-off effect hiervan om en nabij 800 zijn. Uit deze analyse van MEO blijkt dat het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen 892 is op jaarbasis voor de komende tien jaren. In deze analyse staat ook dat het geprojecteerde aantal van 1.156 arbeidsplaatsen in het eerste jaar minder kan uitvallen indien in het eerste jaar de productiewerkzaamheden niet lokaal worden gedaan.

Refererend naar de cijfers voor de werkgelegenheid in het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance in vergelijking met de macro-economische impactanalyse van MEO, juicht de SER elke toename van werkgelegenheid toe, voor zover het functies betreft die voor het merendeel op de korte of middellange termijn door lokale arbeidskrachten vervuld zullen worden. In het concept business plan van Damen Shiprepair Curaçao is vermeld dat de training samen met lokale instituten/scholen voor vakmanschap zal geschieden. De SER acht het in dit verband daarom noodzakelijk dat deze training van de lokale arbeidzame bevolking tijdig plaatsvindt, zodat op zo kort mogelijke termijn lokale professionals in dienst genomen kunnen worden.

Uitvoer

Conform de macro-economische impactanalyse van MEO zal de directe- en indirecte uitvoer naar verwachting gemiddeld 104.8 miljoen en 21 miljoen gulden zijn op jaarbasis voor de komende tien jaren, met een totaal van 125.8 miljoen gulden. De toename van de uitvoer zal leiden tot een stijging van de particuliere consumptie, stijging van de invoer en stijging van de investeringen, conform de macro-economische impactanalyse van MEO. De toegenomen uitvoer zal ook tot gevolg hebben dat de consumptieprijzen en uitvoerprijzen zullen toenemen. De analyse van MEO concludeert dat deze lichte toename van de prijzen een marginale verslechtering van de concurrentiepositie tot gevolg zal hebben.

De SER acht het noodzakelijk dat de concurrentiepositie van Curaçao wordt gemonitord zodat de impact van de prijsstijgingen niet te veel nadelige gevolgen zal hebben.

Deviezenvoorraad

In het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance is vermeld dat in het jaar 2014 ongeveer 23.5 miljoen gulden (13.2 miljoen US dollar) aan deviezen werd gegenereerd. De door dit rapport geprojecteerde directe, indirecte en afgeleide bijdrage aan deviezen op jaarbasis voor de komende tien jaren is gemiddeld 26.2 miljoen gulden (14.7 miljoen US dollar).

Uit de macro-economische impactanalyse van MEO blijkt dat de deviezenvoorraad door de toename van de uitvoer, met gemiddeld 14 miljoen gulden op jaarbasis, voor de komende tien jaren zal toenemen.

⁸ Full Time Equivalent = voltijds

3.3 Het toelaten tot de E-zone en aanstellen van de beheerder-exploitant

Korsou Ship Repair Sales and Services BV zal als doelstelling en enige activiteit, het beheer van de E-zone hebben. De statutaire doelstelling van deze onderneming dient volgens de aan de SER verstrekte informatie nog met dit doel in overeenstemming te worden gebracht om de toelating tot de E-Zone mogelijk te maken en aangesteld te worden als beheerder-exploitant.

Conform het advies van de Sector Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken dient dit binnen een maand na het instellen van de E-Zone gereed te zijn. Uit het advies van WJZ blijkt tevens dat de vestigingsvergunning van Korsou Ship Repair Sales and Services BV in het proces is om opnieuw te worden aangevraagd, daar de originele vestigingsvergunning uit 1993 zowel bij CDM als bij MEO onvindbaar is.

Daarnaast zijn tevens vestigingsvergunningen aangevraagd voor de volgende ondernemingen.

- Curaçaoose Dok Maatschappij NV (CDM)
- Damen Shiprepair Curacao BV
- Damen Dock Curacao BV
- Damen Holding Curacao BV

De SER dringt er, in afwijking van het advies van WJZ, bij de regering op aan om erop toe te zien dat alle procedures met betrekking tot het afgeven van de vestigingsvergunningen zijn afgerond voordat de E-zone Dokmaatschappij wordt ingesteld.

Er moeten nog de volgende documenten overlegd worden:

- De originele meetbrieven van de percelen grond van de in te stellen E-zone als bewijs van eigendom van het onroerend goed van CDM
- De bewijzen van eigendom van de percelen van de grondeigenaren, het land Curaçao en Curaçao Ports Authority (hierna CPA)
- De bewijzen van eigendom van de percelen van CDM zelf
- Alle rechten van erfpacht en alle huurrechten verkregen door CDM dienen qua termijn in overeenstemming te worden gebracht met en worden verlengd tot 25 jaar vanaf 1 september 2016
- CDM is in overleg met Bureau Domeinbeheer om formeel het recht van erfpacht te verkrijgen voor vijf percelen in eigendom van het land Curaçao
- De toestemming van de grondeigenaren, het land Curaçao en CPA voor de aanwijzing van hun percelen als E-zone gebied
- Voor het bedrijfsterrein van BOG Gas, dat buiten de E-zone ligt, zal een nieuw aparte meetbrief opgemaakt moeten worden op de kortst mogelijke termijn
- Voor twee 100% dochterondernemingen van CDM, Curaçao Industrial Services NV (CIS) en Curaçao Shiphandling & Services NV (CSS), moeten nieuwe meetbrieven worden gemaakt voor de aan hen toebedeelde gedeelte van een kavel in de E-zone. De reden hiervoor is dat de activiteiten van CIS en CSS niet toegestaan zijn binnen de E-zone.

De SER dringt er bij de regering op aan om erop toe te zien dat alle bovenstaande ontbrekende documenten worden afgerond voordat de E-zone Dokmaatschappij wordt ingesteld.

3.4 Afscheiding en afsluiting van de terreinen behorende tot de E-Zone

De sector Ruimtelijke Ordening en Planning (ROP) van het ministerie van Verkeer, Vervoer & Ruimtelijke Planning (VVRP) beoordeelt de verzoeken voor het instellen van een economische zone. In hun advies zijn onder andere voorwaarden gegeven in verband met de afscheiding en sluiting van de terreinen van de E-zone Dokmaatschappij.⁹ Deze E-zone is voornamelijk bedoeld voor goederen en in het advies van ROP wordt verwezen naar de deplorabele staat van de bedrijfsfaciliteiten en infrastructuur. Rekening houdend met de registratie en verantwoording van alle beweging van goederen en personen van en naar de E-zone, zijn voorwaarden evenals de termijn waarin ze operationeel moeten zijn, aangegeven betreffende:

- De omheining
- Camerabewaking
- Nood in- en uitgang
- Registratiesysteem van persoonsbewegingen
- Registratiesysteem van goederenbewegingen

De SER vraagt de aandacht van de regering voor de voorwaarden van de sector ROP en acht het zeer noodzakelijk dat deze voorwaarden bekrachtigd worden conform artikel 2, vierde lid van de Landsverordening economische zones 2000, bij of krachtens een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, samen met de additionele douane voorschriften.

3.5 Investeringsklimaat

De SER veroorlooft zich opmerkingen te plaatsen betreffend het investeringsklimaat op Curaçao.

In 2011 zijn richtlijnen opgesteld door MEO voor het aanvragen en de afgifte van een vestigingsvergunning. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op de duurzame economische ontwikkeling van Curaçao aan de hand van de 'red carpet'-behandeling van potentiële investeerders waarbij de investeerders zo min mogelijk in de weg werden gelegd bij de aanvraag en afgifte van een vestigingsvergunning. In hetzelfde jaar is aan de SER een ontwerp-landsverordening houdende vaststelling van regels voor de uitoefening van een bedrijf (Vestigingsregeling 2012) ter advies aangeboden.¹⁰ Deze ontwerp-landsverordening diende om de Vestigingsregeling van 1946 (P.B. 1946, no. 43) te vervangen en zou bijdragen aan het verbeteren van het investeringsklimaat op het eiland. In de voornoemde nieuwe vestigingslandverordening was er tevens sprake van de 'red carpet'-behandeling waarbij de behandelingstijd van de aanvragen wettelijk werden beperkt tot twee weken.

De SER concludeerde in bovengenoemd advies dat het prematuur zou zijn de nieuwe Vestigingsregeling te laten vaststellen doordat de noodzakelijke kaders ontbreken. De SER was en is van mening dat de regering eerst een meerjarenprogramma gericht op duurzame ontwikkeling en economische groei dient vast te stellen, alvorens de procedures gericht op het realiseren van een nieuwe Vestigingslandsverordening bedrijven voort te zetten.

De SER heeft sindsdien geen adviesverzoeken met betrekking tot deze kaders noodzakelijk voor een codificatie van de 'red-carpet'-behandeling van potentiële investeerders meer mogen ontvangen.

⁹ ROP advies, dd. 9 September 2016

¹⁰ SER advies met betrekking tot de Vestigingsregeling 2012 van 22 juni 2012 (ref. nr. 217/2011)

De SER is de mening toegedaan dat bij het indienen van een aanvraag voor advies door de SER, alle bijbehorende documenten die aangegeven zijn in paragraaf 3.3 waaronder ook de vestigingsvergunningen, bijgevoegd dienen te zijn bij de aanvraag. Rekening houdend met het proces voorafgaande aan de aanvraag en de datum van de aanvraag voor de instelling van de E-zone Dokmaatschappij en de datum waarop de SER om advies is verzocht, hadden naar de opvatting van de SER de benodigde vestigingsvergunningen al klaar kunnen en moeten zijn in het kader van de beoogde 'red carpet'-behandeling van potentiële investeerders.

4. Financiële implicaties

De nieuw in te stellen E-zone Dokmaatschappij zal samen met E-zone Koningsplein en E-zone Hato, de enige E-zones zijn waar goederen mogen worden opgeslagen en verhandeld en die tevens deels gericht zijn op dienstverlening. Doordat er sprake zal zijn van goederenstromen die over land en zee het E-Zonegebied Dokmaatschappij bereiken zijn behalve de fysieke afscheiding en afsluiting van het E-zone gebied tevens douane specifieke voorschriften, procedures en controles vereist. Het feit dat er sprake is van goederenbewegingen van en naar de E-zone Dokmaatschappij betekent tevens dat er mogelijk ook sprake is van additionele douanekosten.

In een eerste advies van het Ministerie van Financiën werd gesteld dat de instelling van de E-zone Dokmaatschappij geen financiële gevolgen zou hebben voor het Land.

De sector Wetgeving en Juridische Zaken (WJZ) van het Ministerie van Algemene Zaken heeft in reactie op het betreffende advies van het Ministerie van Financiën al gesteld dat gezien de goederenstroom van deze E-zone er wellicht sprake zal zijn van douanekosten en dat hierdoor de Ministerie van Financiën een nieuw advies moet geven. Na de ontvangst van het aangepast advies van het Ministerie van Financiën dient de financiële paragraaf in de nota van toelichting bij het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot de instelling van een economische zone door het Ministerie van Economische Ontwikkeling te worden ingevuld.

De SER constateert dat in de aan de SER ter advisering aangeboden versie van het onderhavige ontwerp-landsbesluit de financiële paragraaf van de nota van toelichting niet is ingevuld.

Artikel 11 van de Landsverordening comptabiliteitsvoorschriften Curaçao (A.B. 2010 no. 87) bepaalt dat in de toelichting bij het ontwerp van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, een afzonderlijk onderdeel opgenomen wordt waarin de financiële gevolgen voor en de dekking door het land worden gemeld. In de bij de Landsverordening comptabiliteitsvoorschriften behorende memorie van toelichting staat vermeld dat met artikel 11 wordt beoogd dat er zorgvuldig naar de financiële effecten van nieuwe wet- en regelgeving gekeken wordt, waarbij zowel met de baten als met de lasten rekening wordt gehouden.

Op pagina 14 tot en met 16 van het concept businessplan zijn de financiële cijfers opgenomen waarin voor de komende vijf jaren de verwachtingen van de omzet, cost of sales, bedrijfslasten en belastingen per jaar zijn opgenomen. Onderstaande tabel 2 geeft enkele van de cijfers uit het budget profit and loss (P&L) van Damen Shiprepair Curacao weer.

Tabel 2 Budget Profit and Loss (in US dollar 000's)¹¹

	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
Net turnover¹	43.250	55.650	57.668	58.265	60.012
EBIT²	(3.561)	2.928	3.666	4.631	4.825
Income tax³	-	49	58	68	71

¹) Net turnover: omzet van de onderneming; "cost of sales" zijn hierop nog niet in mindering gebracht

²) EBIT Earnings before interest and taxes: winst voor interest en belastingen

³) Income tax: af te dragen winstbelasting van 2%

Uit het bovenstaande financiële overzicht valt te herleiden dat er vanaf jaar twee aan de overheid af te dragen winstbelasting tegen het gereduceerde tarief van 2% voor de E-zone zal zijn. De afdracht over de verwachte winst neemt toe van US dollar 49.000 in het tweede jaar tot US dollar 71.000 in het vijfde jaar dat het bedrijf operationeel zal zijn.

Onder verwijzing naar de bovengenoemde wetgeving en de ontbrekende financiële paragraaf in de nota van toelichting behorende bij het landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot instelling van de economische zone Dokmaatschappij, dringt de SER er bij de regering op aan de financiële consequenties van de instelling van de E-zone Dokmaatschappij nader uiteen te zetten in de nota van toelichting, waarbij zowel de baten als de lastenzijde worden meegenomen.

¹¹ Damen Shiprepair Curacao Draft Businessplan Version I –March 17, 2016, pag. 15.

5. Conclusie

Op 16 september 2016, heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) een adviesverzoek mogen ontvangen betreffende het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, strekkende tot de instelling van een economische zone te Dokweg (E-zone Dokmaatschappij) en het aanwijzen van een beheerder.

De SER juicht elke positief macro-economisch impact toe die de E-zone Dokmaatschappij met zich mee zal brengen en veroorlooft zich opmerkingen te plaatsen met betrekking tot:

- het business plan van Damen Shiprepair Curaçao
- de macro-economische impactanalyse van MEO
- de toelating en exploitatie van de E-zone
- de afscheiding en het afsluiten van de E-zone terreinen
- de werkgelegenheid
- de financiële paragraaf in de nota van toelichting
- het investeringsklimaat in Curaçao

Met betrekking tot het business plan van Damen Shiprepair Curaçao

De SER vraagt aandacht voor het feit dat er geen definitieve versie van het business plan van Damen Shiprepair Curaçao bij het verzoek tot instelling van e-zone en aanwijzing van een e-zone beheerder is opgenomen. Rekening houdend met het belang en het spoedeisend karakter van het advies, zijn de standpunten van SER gebaseerd op de gegevens die onder andere vermeld zijn in het concept versie van het businessplan. Een definitieve versie van het business plan van Damen Shiprepair Curaçao kan indien deze afwijkt van het concept versie mogelijk leiden tot het innemen van andere standpunten door de SER.

De SER dringt er op aan dat MEO in het vervolg alleen de definitieve versie van documenten accepteert bij verzoeken tot instelling van E-zone en aanwijzing van een E-zone beheerder.

Met betrekking tot de macro-economische impactanalyse van MEO

De SER constateert dat de macro-economische impactanalyse van MEO een voorzichtiger houding aanneemt dan de geprojecteerde waarden van het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance. De SER geeft de regering in overweging om de macro-economische impactanalyse van MEO voor alle verwachte macro-economische effecten te laten uitbreiden met additionele analyse en cijfers voor verschillende scenario's, inclusief een worst-case scenario, om zodoende ook de minimaal te verwachten economische impact in kaart te brengen.

Met betrekking tot de toelating en exploitatie van de E-zone

Artikel 3, tweede lid, van de Landsverordening economische zones 2000 bepaalt dat aan een onderneming toelating wordt verleend tot een economische zone indien van het door de rechtspersoon uit te oefenen bedrijf verwacht kan worden dat een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling van Curaçao.

De huidige vereisten voor de toe te laten ondernemingen tot een E-zone zoals opgenomen in artikel 3, tweede lid, onderdeel a tot en met c van de Landsverordening economische zones 2000 zijn zodanig dat een onderneming met een beperkte bijdrage aan de economie van Curaçao in principe reeds in aanmerking komt voor toelating.

De regering heeft in reactie op het voorgaande gesteld dat het Ministerie van Economische Ontwikkeling als toezichthouder op het beheer en exploitatie van de economische zones, de beheerders van de e-zones jaarlijks om een rapportage zal verzoeken. De SER dringt aan op een jaarlijkse openbaarmaking van de totale bijdrage aan de economie van de totaliteit van bedrijven gevestigd in de verschillende E-zones.

De SER heeft ook in een eerder advies voorgesteld om voor de ondernemingen die toegelaten worden tot een E-zone, concrete eisen te stellen aan hun minimale bijdrage in reële zin aan de economie van Curaçao. In het kader van het aanscherpen van deze eisen, is door de regering in de nota van toelichting van het Landsbesluit instelling e-zone Mahuma gesteld, dat de regering voornemens was om de Landsverordening economische zones 2000 hiertoe te wijzigen. De SER constateert dat het voorgaande nog niet is gebeurd en ook niet verwerkt in het ontwerp-landsbesluit E-zone Dokmaatschappij. De SER dringt er bij de regering op aan om de voorgenomen wijziging van de toelatingseisen opgenomen in artikel 3, tweede lid, van de Landsverordening economische zones 2000 alsnog op de kortst mogelijke termijn te doen geschieden.

Er dienen nog enkele vestigingsvergunningen aan het verzoek voor de instelling van de economische zone Dokmaatschappij bijgevoegd te worden. Tevens ontbreken enkele meetbrieven, bewijzen van eigendom, bewijzen van rechten van erfpacht en bewijzen van huurrechten. De SER dringt er in afwijking van het advies van WJZ bij de regering op aan om erop toe te zien dat alle procedures met betrekking tot het afgeven van de vestigingsvergunningen en de overige documenten zijn afgerond voordat de E-zone Dokmaatschappij wordt ingesteld.

Met betrekking tot de afscheiding en het afsluiten van de E-zone terreinen

In het advies van de sector ROP wordt verwezen naar de deplorabele staat van de bedrijfsfaciliteiten en infrastructuur van de in te stellen E-zone Dokmaatschappij. Rekening houdend met de registratie en verantwoording van alle beweging van goederen en personen van en naar de E-zone, zijn door ROP voorwaarden opgesteld evenals de termijn waarin de wijzigingen ten gevolge van de voorwaarden, operationeel moeten zijn. De SER vraagt de aandacht van de regering voor de voorwaarden van de sector ROP en acht het zeer noodzakelijk dat deze voorwaarden bekrachtigd worden conform artikel 2, vierde lid van de Landsverordening economische zones 2000, bij of krachtens een landsbesluit, houdende algemene maatregelen samen met de additionele douane voorschriften.

Met betrekking tot de werkgelegenheid

Refererend naar de cijfers voor de werkgelegenheid in het rapport van Maxwell Silver Corporate Finance in vergelijking met de macro-economische impactanalyse van MEO, juicht de SER elke toename van werkgelegenheid toe, voor zover het functies betreft die voor het merendeel op de korte of middellange termijn door lokale arbeidskrachten vervuld zullen worden. In het concept business plan van Damen Shiprepair Curaçao is vermeld dat de training samen met lokale instituten/scholen voor vakmanschap zal geschieden.

De SER acht het in dit verband daarom noodzakelijk dat deze training van de lokale arbeidzame bevolking tijdig plaatsvindt, zodat op zo kort mogelijke termijn lokale professionals in dienst genomen kunnen worden.

Met betrekking tot de financiële paragraaf in de nota van toelichting

De SER constateert dat in de aan de SER ter advisering aangeboden versie van het onderhavige ontwerp-landsbesluit de financiële paragraaf van de nota van toelichting niet is ingevuld.

Onder verwijzing naar artikel 11 van de Landsverordening comptabiliteitsvoorschriften Curaçao (A.B. 2010 no. 87) en de ontbrekende financiële paragraaf in de nota van toelichting behorende bij het landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot instelling van de economische zone Dokmaatschappij, dringt de SER er bij de regering op aan de financiële consequenties van de instelling van de E-zone Dokmaatschappij nader uiteen te zetten in de nota van toelichting, waarbij zowel de baten- als de lastenzijde worden meegenomen.

Met betrekking tot het investeringsklimaat van Curaçao

Vanaf het jaar 2011 zijn richtlijnen opgesteld door MEO voor het aanvragen en de afgifte van een vestigingsvergunning, gebaseerd op de duurzame economische ontwikkeling van Curaçao. Aan de hand van de 'red carpet'-behandeling van potentiële investeerders worden de investeerders zo min mogelijk in de weg gelegd bij de aanvraag en afgifte van een vestigingsvergunning.

De SER is de mening toegedaan dat de ontbrekende documenten zoals vestigingsvergunningen en meetbrieven al klaar kunnen en moeten zijn bij het indienen van de aanvraag voor de economische zone, in het kader van de beoogde 'red carpet'-behandeling van potentiële investeerders. De SER zou de overheid willen aandringen om het beleid van 'red carpet'-behandeling duidelijk zichtbaar te maken.

In de nota van toelichting wordt gesteld dat de CDM de laatste jaren verlieslijdend is en op het rand van faillissement staat. De potentiële economische en financiële gevolgen van het dreigend faillissement van CDM zijn, gezien het feit dat CDM de vierde grootste werkgever van Curaçao is, enorm. De instelling van de E-zone Dokmaatschappij te Dokweg 1 is een onderdeel van de samenwerking met Damen Shipyards Group gericht op het behoud en uitbouw van CDM.

De SER is de mening toegedaan dat het behoud en de uitbouw van CDM met de bijbehorende E-zone, een structurele bijdrage kan zijn aan de versterking van de metallurgische sector en de versterking en diversificatie van de economie van Curaçao.

De SER vraagt desondanks aandacht voor de in het bovenstaande gegeven standpunten inzake het ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, strekkende tot de instelling van een economische zone te Dokweg 1.

Namens de Sociaal Economische Raad,

De fungerend Voorzitter,

mr. J.H. Jacobs

De plaatsvervangend Secretaris,

mw. mr. M. Dall